

ЕТИКА ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Укладач – доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к. п. н.,
доцент І. М. Шупта

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Етика державного службовця» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія управління» можна назвати комплекс психологічних відносин між керівником і підлеглим чи колективом, куди входить механізм міжособистісної взаємодії, проблеми та конфлікти трудової діяльності, соціальні та професійні стосунки.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни базується на знаннях, отриманих при вивченні навчальних дисциплін «Адміністративний менеджмент», «Адміністративне право», «Регіональне управління», «Конфліктологія», «Менеджмент», «Правознавство», «Публічне управління», «Психологія», «Самоменеджмент», «Теорія державного управління», «Філософія», тісно пов'язана з навчальною дисципліною «Діловодство», також є базою для вивчення навчальних дисциплін «Мотиваційний менеджмент», «Правове регулювання публічної служби», «Служба в органах місцевого самоврядування», «Управління персоналом в організаціях публічної сфери».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування науково-методологічних, світоглядно-професійних знань і теоретико-практичних навичок здобувачів вищої освіти у сфері етики державного службовця. Ознайомлення з системою загальнотеоретичних та практично-орієнтованих знань, вмінь і навичок; опосередкування управлінської діяльності, з її властивостями, змістом, формами та сферами здійснення до проблем сьогодення тощо.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є теоретична та практична підготовка здобувачів вищої освіти з питань:

- дослідження особливостей професійної етики: її специфіки, проблематики, та місця в системі етичного знання;
- формування місії, основних принципів та норм етики державного службовця;
- дослідження професійно-етичних аспектів особистості державного службовця;
- формування етичних засад взаємовідносин державних службовців і громадян;
- дослідження етичних аспектів конфліктів інтересів на державній службі, особливостей взаємовідносин у колективі державних управлінців;
- формування норм ділового та службового етикету в державному управлінні;\
- дослідження інституційних механізмів підтримки етики державного службовця.

1.2. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності :

знання:

- теоретико-методологічні засади та принципи управлінської деонтології;
- категорійно-понятійний апарат науки, його специфіку та закономірності функціонування в сфері суспільно-правових відносин;
- питання нормативно-правового регулювання;
- особливості етики професійної діяльності державного службовця; міжнародні стандарти цієї діяльності;
- специфіку формування позитивного іміджу державної служби;
- особливості наукових досліджень в галузі державної служби та державного управління;

вміння:

- застосовувати набуті знання щодо професійної культури в практичній діяльності;
- створювати позитивний імідж державної служби;
- оцінювати і робити відповідні висновки щодо професійної культури осіб уповноважених на виконання функцій держави;

професійні, світоглядні і громадянські якості :

- культура етико-ділового мислення й поведінки;
- цілеспрямовано використовувати багатий арсенал методів, вимог, технологій, прийнятих в його майбутній професійній діяльності;
- аналіз процесів ділового життя і конфліктних ситуацій;
- мистецтво вирішення професійних завдань з урахуванням моральної цінності людської особистості.

морально-етичні цінності: уважність, чуйність, чемне ставлення до людей, інтелігентність; здатність здійснювати ефективні міжособистісні комунікації; здатність до постійного удосконалення емоційних здібностей як інструменту розвитку у майбутніх фахівців навичок управління на індивідуальному, міжособистісному та груповому рівнях.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин – 4 кредитів ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Професійна етика : специфіка, проблематика, місце в системі етичного знання

Сутність та зміст поняття «етика». Відмінності між поняттями «етика» та «мораль». Завдання етики. Особливості функціонування моралі. Взаємодія моралі з політикою. Основні підходи до розуміння відносин між політикою і мораллю. Спільні та специфічні риси права та моралі. Професійна мораль та професійна етика. Професійна мораль державних службовців. Етика державної служби. Етика державного службовця. Етика державного управлінця як вид професійної етики. Етичний кодекс державних управлінців: сутність та особливості реалізації. Етична інфраструктура державного управління.

Тема 2. Місія, основні принципи та норми етики державного службовця

Основне завдання державного службовця. Професійне призначення державного службовця. Підходи до місії державних службовців. Питання етики державної служби. Принципи діяльності державного службовця в країнах демократії. Норми, стандарти поведінки державних службовців.

Тема 3. Особистість державного службовця : професійно-етичні аспекти

Напрями професійно-етичних впливів. Особистісні підходи в державно-управлінській системі. Контроль за дотриманням етичних вимог у державному управлінні. Взаємовпливи процесів демократизації. Явище патріотизму в державному управлінні. Професіоналізм особистості. Професійна відповідальність та професійна етика державних службовців. Сутність «виконавчої сумлінності». Толерантність як вагома професійно-етична риса державного службовця. Роль в професійному житті професійної честі та професійної гідності. Особистісні рівні професійної честі державного службовця. Особистісні рівні професійної гідності державного службовця.

Тема 4. Етичні засади взаємовідносин державних службовців і громадян

Справжня демократичність. Принципи відносини представників державної влади і громадян. Моральна культура спілкування у сфері державного управління. Бар'єри спілкування у взаємовідносинах представників державної влади і громадян. Етичні засади відносин державних управлінців і громадян. Довіра як основоположний принцип побудови взаємин між владою та громадянами. Ознаки довіри. Фактори, що визначають рівень довіри громадян до влади. Процес встановлення довірливих відносин. Складові довіри між державними управлінцями та громадянами. Пов'язаність довіри з елітарністю державних службовців.

Тема 5. Конфлікти інтересів на державній службі : етичні аспекти

Види конфліктів інтересів на державній службі. Причини виникнення конфліктів інтересів на державній службі. Основні документи, в яких розглядається проблема конфлікту інтересів. Ситуації потенційного конфлікту інтересів. Сфери вияву конфлікту інтересів на державній службі. Основні засоби врегулювання конфлікту інтересів на державній службі. Інституціональні засоби протидії конфлікту інтересів.

Тема 6. Взаємовідносини у колективі державних управлінців

Моральні засади спілкування у колективі. Дисципліна як показник моральної зрілості колективу. Моральний комфорт життя в колективі. Етичні правила взаємодії між колегами. Соціально-етичний портрет керівника. Керівництво та лідерство. Моральний аспект відносин між керівниками і підлеглими в державно-управлінській діяльності. Етико-психологічні правила критики.

Тема 7. Діловий та службовий етикет у державному управлінні

Роль етикету в адміністративній діяльності. Етикет у службових взаємовідносинах державних управлінців. Інституційні завдання службового етикету. Мовленнєвий етикет та етикет зовнішнього вигляду державного службовця.

Тема 8. Інституційні механізми підтримки етики державного службовця

Чинники бюрократичних деформацій. Етична інфраструктура державної служби. Елементи етичної інфраструктури. Етичні кодекси державних службовців. Етичний кодекс державних управлінців: сутність та особливості реалізації. Умови підтримки державних службовців. Етичні комітети в системі державної служби. Завдання органів координаторів етичної роботи.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Барна Н. В. Іміджологія : [Навч. посіб.] / Н. В. Барна; за наук.ред В.М.Бебика [Електронний ресурс] [Електронний ресурс]. – http://www.studmed.ru/barna-nv-mdzhelogy_a_679ae311daf.html#. – Назва з титул. екрану.
2. Василевська Т. Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів [Електрон. навч.-метод. посіб.]. – Режим доступу : http://www.academy.gov.ua/%5CNMKD%5Clibrary_nadu%5CNavch_Posybniky%5C9fc4fff6-cce5-4afd-bf70-2e3854c59ab4.pdf. – Назва з титул. екрану.
3. Етика державних службовців : світова практика / Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу [Електронний ресурс] – Режим доступу. – <http://www.center.gov.ua/rizne/etika-derzhavnih-sluzhbovciv.-svitova-praktika.html>. – Назва з титул. екрану.
4. Етика державного службовця [Електрон. навч.-метод. посіб.] / Черніг. Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Упор.: Л.А.Чабак. – Чернігів : ЦППК, 2011. – Режим доступу : <http://sivertraining.org.ua/2016/07/14/etyka-derzhavnogo-sluzhbovtsya-navchalno-metodychnyj-posibnyk/>. – Назва з титул. екрану.
5. Калюжний Р. А. Окремі аспекти запобігання корупції в системі державної служби України / Р. А. Калюжний, В. Д. Гавловський, І. Г. Андрущенко // Науково-практичний журнал – 2007. – № 15 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mndc.naiu.kiev.ua/Gurnal/15text/g15_06.htm. – Назва з титул. екрану.
6. Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця : Наказ Голодержслужби України від 04.08.2010 № 214 (Зареєстровано в Мінюсті України 11 листопада 2010 р. за № 1089/18384) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1089-10>. – Назва з титул. екрану.
7. Про засади запобігання та протидії корупції : Закон України від 7 квітня 2011 р. № 3206-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3206-17>. – Назва з титул. екрану.

8. Рудакевич М. І. Професійна етика державних службовців : теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/1960706/>. – Назва з титул. екрану.

9. Сергєєва Л.М. Службовий етикет та імідж як складові культури управління державного службовця / Л. М. Сергєєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/n_1_2008/doc/3/08.pdf. – Назва з титул. екрану.

Допоміжна

1. Бралатан В. П. Професійна етика [Електронний ресурс] / Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. – К.: ЦУЛ, 2011. – 252 с. – Режим доступу : http://moodle.nati.org.ua/pluginfile.php/14930/mod_resource/content/1/bralatan_v_p_gucalenko_l_v_ta_in_profesiina_etika.pdf. – Назва з титул. екрану.

2. Етика ділового спілкування : [Електронний ресурс] / Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д., Мельничук Т. Ф., Чуприк Н. В., Анохіна Л. П. / за редакцією Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 344 с. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Hrytsenko_TB/Etyka_dilovoho_spilkuvannia.pdf.

3. Етика ділового спілкування : [Навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ.] / Харченко С. Я., Краснова Н. П., Юрків Я. І.; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ.: Вид-во ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. – 507 с.

4. Ідеальний державний службовець: як його сформувати? [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://chinovnik.ad3.info/category/analit/>. – Назва з титул. екрану.

5. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : [Навч. посіб. з етикету для студ.] О. В. Кубрак. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2002. – 208 с.

6. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин [Електронний ресурс] / Ю. І. Палеха. – К.: Кондор, 2007. – 325 с. – Режим доступу : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR1/CD/ETUKA_DV.pdf. – Назва з титул. екрану.

7. Прищак М. Д. Етика та психологія ділових відносин [Електронний ресурс] / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбська О. Б. та ін.], О. Й. Лесько. – Вінниця.: ВНТУ, 2011. – 309 с. – Режим доступу : <http://posibnyky.vntu.edu.ua/etika/index.html>. – Назва з титул. екрану.

8. Тимошенко Н. Л. Корпоративна культура. Діловий етикет [Електронний ресурс]/ Н. Л. Тимошенко. – К.: Знання, 2006. – 391 с. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/>. – Назва з титул. екрану.

9. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування : [Навч. посіб. – 5-те вид., стер.] / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка. – [5-те вид., стер.] – К.: Выкар, 2006. – 223 с.

Інформаційні ресурси

1. Psychologies : сайт журналу [Електрон. ресурс] / Режим доступу : <http://www.psychologies.ru>. – Назва з титул. екрану.

2. Бібліотека Тернопільського національного економічного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://library.tneu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=897:2012-03-14-07-04-15&catid=28:2011-11-24-10-53-00. – Назва з титул. екрану.

3. Бібліотека Тернопільського національного економічного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://library.tneu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=897:2012-03-14-07-04-15&catid=28:2011-11-24-10-53-00. – Назва з титул. екрану.

4. Ваш психолог : Інтернет-портал [Електрон. ресурс] / Режим доступу : <http://www.vashpsixolog.ru>. – Назва з титул. екрану.

5. Вопросы психологи : Журнал [Електрон. ресурс] / Режим доступу : <http://www.vorpsy.ru/>. – Назва з титул. екрану.

6. Всеобщая декларация прав человека [Електрон. ресурс] / Документы ООН. – Режим

доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. – Назва з титул. екрану. – Назва з титул. екрану.

7. Всеобщая декларация прав человека [Электрон. ресурс] / Документы ООН. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. – Назва з титул. екрану.

8. Декларация о правах человека в отношении лиц, не являющихся гражданами страны, в которой они проживают [Электрон. ресурс] / Документы ООН. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. – Назва з титул. екрану.

9. Декларация о правах человека в отношении лиц, не являющихся гражданами страны, в которой они проживают [Электрон. ресурс] / Документы ООН. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. – Назва з титул. екрану.

10. Декларация принципов терпимости [Электрон. ресурс] / Документы ООН. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. – Назва з титул. екрану.

11. Декларация принципов терпимости [Электрон. ресурс] / Документы ООН. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. – Назва з титул. екрану.

12. Менеджмент.com.ua : Интернет-портал для управлінців [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.management.com.ua/hrm/motivation.php>. – Назва з титул. екрану.

13. Наша Психология : Журнал [Электрон. ресурс] / Режим доступа : <http://www.psyh.ru/>. Интернет-портал «Психология» [Электрон. ресурс] / Режим доступа: <http://mirrosta.ru/karta-sayta.html>. – Назва з титул. екрану.

14. Портал психологических изданий [Электрон. ресурс] / Режим доступа : <http://psyjournals.ru/>. – Назва з титул. екрану.

15. Психологический словарь [Электрон. ресурс] / Режим доступа : <http://psi.webzone.ru/>. Психологическая наука и образование – профессиональный журнал по психологии образования, рекомендованный ВАК [Электрон. ресурс] / Режим доступа : <http://psyedu.ru/>. – Назва з титул. екрану.

16. Психология» : сайт журнала [Электрон. ресурс] / Режим доступа: <http://www.psychology.su>. – Назва з титул. екрану.

17. Психологічний часопис : Науково-практичний журнал Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://ua.appsyjournal.com>. – Назва з титул. екрану.